

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

Afdeling Taal- en letterkunde

Syddansk Universitet
Det humanistiske Fakultet
c/o Dekan Simon Møberg Torp
Campusvej 55
DK-5230 Odense M
DENMARK

*Spuistraat 134
1012 VB Amsterdam*

Amsterdam, d.27. februar 2014
Ons kenmerk:
Bilag: *rapport*
Betreft: *International evaluering af Ph.d.-skolen SDU*

Afdeling: Taal- en letterkunde
Contactpersoon: Prof.dr. H.A. van der Liet
Telefoon: 020-525 4664
Fax: 020-525 4429
E-mail: h.a.vanderliet@uva.nl

Kære Dekan Simon Møberg Torp og Ph.d.-skoleleder Carl Bache,

Tak for de gode vilkår under vores panelbesøg på SDU d. 9. december 2013. Det materiale vi fik stillet til rådighed var overskueligt og dækkende. Desuden var samtalerne med de forskellige aktørgrupper rigtig gode, idet de alle var udbytterige og præget af en positiv, professionel imødekommethed, som panelet sætter megen pris på.

Vedlagt sender jeg panelets rapport, som forhåbentligt lever op til forventningerne og kan være til gavn for skoleledelsen, lærerkorpset samt ph.d.-studerende. Panelet har allerede under besøgets afsluttende møde givet udtryk for dets gennemgående positive indtryk af skolens virke, og derfor skal de ting der i rapporten foreslås til øget opmærksomhed, ses under denne synsvinkel. Hvis der skulle være uklarheder i vor tilbagemelding uddyber vi dem gerne nærmere.

Panelet har valgt at skrive denne redegørelse på dansk, dels for at fremhæve betydningen af dansk som videnskabssprog, dels for bedst muligt at indfange materialets karakter og besøgets sproglige udformning.

Til sidst undskylder jeg for at nærværende afrapportering har taget længere end forventet, hvilket simpelthen skyldes undertegnedes influenza, umiddelbart efter årsskiftet.

På udvalgets vegne takker jeg for tilliden.

Med venlige hilsner,

Henk van der Liet (formand)
cc.: Klas-Göran Karlsson
Ernst Håkon Jahr

International evaluering af Ph.d.-skolen ved det Humanistiske Fakultet på SDU

Indledning

Nærværende rapport indeholder en evaluering af ph.d.-skolen ved det Humanistiske Fakultet på Syddansk Universitet, der blev udfærdiget på baggrund af et besøg i december 2013 og en skriftlige redaktionsfase i januar-februar 2014.

Fakultetets forrige dekan Flemming G. Andersen sammensatte et udvalg bestående af prof.dr. Ernst Håkon Jahr (Universitetet i Agder), prof.dr. Klas-Göran Karlsson (Lunds Universitet) og prof.dr. Henk van der Liet (Amsterdams Universitet, formand), til at tage sig af opgaven. I løbet af 2013 tiltrådte den nuværende dekan, hvorefter de nærmere aftaler for panelets arbejde og besøg kunne komme på plads. I november 2013 fik panelet tilsendt en del skriftligt materiale til orientering om ph.d.-skolens virke i de senere år, inklusive de relevante bekendtgørelser, regelsæt og tal. Dette materiale blev efter opfordring fra panelet yderligere suppleret med en række detaljer, såsom oplysninger om gennemførelsesprocenttal i de senere år, konkrete tal på antallet af sam-, projekt- og eksternt finansierede ph.d.-projekter, oplysninger om vejlederkurset og buddy-ordningen, mm. Desuden fremsatte panelet ønsker om sammensætningen af et udvalg af ph.d.-kandidater, det gerne ville tale med under besøget i Odense samt et udpluk af færdige afhandlinger som panelet kunne kaste et blik på under besøget.

Udgangspunktet for panelets evaluering fremgik af dekanens oprindelige brev af d. 17. september 2012, nemlig at "klarlægge hvad skolen inden for de givne rammer (Universitetsloven, bekendtgørelsen, vedtægterne) gør godt (og derfor bør fortsætte/eventuelt gøre endnu bedre), og hvad den gør mindre godt eller dårligt (og derfor bør rette op på)." Samtidigt udpeger brevet følgende elementer der bør indgå i afrapporteringen:

1. skolens organisering, administration og rutiner
2. kursusvirksomhed (FUP og generiske kurser)
3. kvalitetsudvikling (af vejledere, fagligt socialt miljø, optagelsesprocedure, virkemidler, evalueringsprocedure)
4. vejledningens kvalitet
5. de studerendes vilkår og trivsel
6. gennemførsel
7. kvaliteten af forskeruddannelsen og dens forskningsprodukter (afhandlinger, artikler, m.v.) i forhold til internationale standarder
8. internationale aktiviteter under ph.d.-uddannelsen (f.eks. kurser, faglige arrangementer, netværksdeltagelse, udlandsophold, konferencer)

På mandag d. 9. december 2013 fandt panelets besøg på SDU sted. Programmet var blevet tilrettelagt i samråd med ledelsessekretariatet og bestod af en række samtaler med et bredt udvalg af ph.d.-skolens 'aktører'. Det drejede sig om ledelsen, dekan Simon Møberg Torp og skoleleder Carl Bache, institutlederne Per Krogh Hansen, Anne Jensen og Steffen N. Lund, FUP-lederne Nils Arne Sørensen og Lars Frode Frederiksen, coachen Nina Nørgaard samt Klaus Petersen og Søren Frank, der begge har deltaget i vejlederkurset (Ellen Krogh måtte melde afbud pga sygdom). Herudover stillede et bredt udvalg af ph.d.-kandidater op fra forskellige faglige discipliner, der til dels var i gang med deres ph.d., eller allerede var blevet færdige (Anne Klara Bom, Anne-Lene Sand, Camilla Schwartz, Maja G. Zuckerman og Vitus Vestergaard).

Under panelbesøget var der desuden fremskaffet et bredt udvalg på tolv ph.d.-afhandlinger som panelet kunne danne sig et skønsmæssigt indtryk af. Afhandlingerne repræsenterede en bred faglig og genremæssig spredning, dvs. at ph.d.-skolens (hoved-)discipliner var repræsenterede. Desuden var der i henhold til panelets henstilling herom, både fremskaffet antologi-baserede afhandlinger og monografier og afhandlingernes bedømmelser var vedlagt.

Samtalerne forgik i alle henseender under gode forhold og var præget af stor åbenhed og professionel imødekommenhed hos samtlige samtalepartnere, noget som panelets medlemmer sætter stor pris på.

1. Skolens organisering, administration og rutiner

Ph.d.-skolen ved Det humanistiske Fakultet ved Syddansk Universitet ledes af Carl Bache, der samtidig er formand for fakultetets ph.d.-udvalg. Bache er ansvarlig for lidt over 100 ph.d.-studerende der fordeler sig over fem forskeruddannelsesprogrammer. Skolelederen understøttes af et velfungerende, højeffektivt sekretariat bestående af Gitta Stærmose og Bettina Ibsen.

Panelet har fået det klare indtryk at skolens ledelse og administration varetages yderst kompetent, effektivt og med klare målsætninger og rutiner for øje. Skoleledelsen tager de involverede partnere seriøs og kendetegner sig ved årvågenhed og professionalisme. Noget som panelet direkte er imponeret af, er skoleledelsen store engagement, hvilket tilsyneladende gør det muligt at bestride dette komplekse hverv med forholdsvis begrænset frikøb (ca. 400 timer om året). Spørgsmålet er imidlertid om dette væsentlige, krævende og omfattende hverv med tiden ikke burde honoreres lidt mere rundhåndet, specielt med henblik på vedligeholdelse og videreudvikling af de specifikke ledelsesmæssige kompetencer som en forskerskoleleder i stigende grad må være i besiddelse af.

Ph.d.-graden blev for lidt over en halv snes år siden introduceret i den danske universitære nomenklatur, og sidenhen er ph.d.-skolerne blevet et betydningsfuldt instrument i den øgede vidensproduktion som politikerne, og samfundet som helhed, i stigende omfang kræver af universiteterne. Dette systemskifte har generelt medført en større international og global orientering af den danske akademiske verden, og har desuden ført til en kraftig stigning i antallet af ph.d.-ere i almindelighed. Den nævnte stigning er dog ikke lige fordelt over de forskellige discipliner, men med over 100 ph.d.-studerende under uddannelse inden for Humaniora på SDU, konstaterer panelet med tilfredshed at der er tale om et substantielt miljø, med en habil kritiske masse der sikrer de studerende et levende humanistisk forskningsmiljø. Dermed er også sagt at forskerskolen ved Det humanistiske Fakultet på SDU har en størrelsesorden der gør det muligt for ledelsen, ikke blot at holde hånd i hanke med de administrative procedurer og rutiner, men også tillader ledelsen at være synlig og tilgængelig for den enkelte lærer/vejler og den enkelte studerende.

Introduktionen af ph.d.-graden og den skoledannelse der er etableret i kølvandet på graden, har medført en del forholdsvis nye – og for visse mere traditionsprægede discipliner inden for humaniora i princip en anelse åndsfremmede rutiner og praksisser – der kræver en langt større vejledningsindsats, med mere håndfaste rammer, planlægningsaftaler, mm. Panelet konstaterer at ph.d.-skolen ved Det humanistiske Fakultet på SDU, har gennemgået denne forvandlings- og tilpasningsproces på en smidig og ansvarsbevist måde; der er hverken opstået en formynderisk topstyring fra skoleledelsens side, eller en *laissez faire* holdning overfor ph.d.-stipendiaterne eller vejlederne, men en passende grad åben og kvalitetsbevist habitus.

Som sagt vurderes skolens aktuelle situation som yderst tilfredsstillende, mens panelet også er en anelse bekymret for fremtiden, idet arbejdsbyrdens omfang givetvis vokser og forholdet mellem ansvarets omfang og skolelederens frikøb i det mindste bør følge trit med udviklingen.

2. Kursusvirksomhed

Panelet er sig bevidst om at kurserne der tilbydes betjener en forholdsvis bred fagligt vifte af ph.d.-stipendiater, hvilket indebærer en kompleks balancegang mellem på den ene side specifikke kurser inden for den pågældende disciplins kerneområder, og på den anden side bør tage hensyn til generelle humanistiske forskningskrav.

Det efterårskatalog som panelet fik tilsendt, ser ud til at tilfredsstille begge typer behov og panelet mener derfor at det kursustilbud som SDU tilbyder de humanistiske ph.d.-stipendiater i tilstrækkelig grad tager hensyn til stipendiaternes meget divergerende herkomst. Samtidig finder panelet den enkelte stipendiats tilknytning til, og aktive deltagelse i, et levende forskningsmiljø et

afgørende succeskriterium og panelet kunne forestille sig en mere organisk tilknytning af ph.d.-stipendiaterne og de forskningsprojekter der foregår i institutternes regi. Hvis denne tilknytning på grund af projektets særpræg ikke umiddelbart kan etableres lokalt, bør man overveje at lade den enkelte ph.d.-stipendiat (også formelt) indgå i andre, nationale eller internationale netværk.

Selvom præforsvaret i og for sig ikke er et decideret kursustilbud, opfattes det af de fleste ph.d.-stipendiater som et positivt tilbud og ph.d.-skolen bør overveje om man vil gøre præforsvaret obligatorisk eller ej. Præforsvarets nuværende status er nogenlunde uafklaret og det ville være en fordel for alle involverede at få klarhed herom. Præforsvarets formelle beskrivelse ville være en stor fordel, idet der er ret mange åbne spørgsmål såsom: hvornår i forløbet finder det sted, hvad er det midlertidige manuskripts omfang og hvad er opponens forhold til vejlederen og de endelige (med)bedømmere? Panelet mener i princip ikke at præforsvaret i alle tilfælde bør være obligatorisk, men det hjælper den enkelte ph.d.-stipendiat til at forberede sig på afhandlingens forsvar, samtidig med at det styrker fællesskabet blandt ph.d.-erne. Begge aspekter gør, at panelet ser positivt på præforsvaret, men at det opfordrer til en mere præcis formulering af dets funktion, form og indhold.

Desuden bør der i løbet af det enkelte ph.d.-projekts løbetid være større mulighed for fremtidsorientering og refleksion omkring karriereforløb, indenfor eller udenfor universitetet. Tilegnelsen af undervisningserfaring er – hvis det ikke hindrer projektets gennemførelse – med til at styrke stipendiaternes fremtidsperspektiver, og panelet fik indtryk af at de igangværende og dimitterede ph.d.-ere, gerne ville få mere udadvendte tilbud i forbindelse med karriereplanlægning, mm. Derfor foreslår panelet skoleledelsen og fakultetet at overveje etableringen af en slag 'overgangsstipendier', som ville gøre det attraktivt for ph.d.-erne at blive færdige til tiden. I den nuværende situation er der i grunden ingen incitamenter der stimulerer ph.d.-erne i at blive færdige inden stipendiet udløber. Og det foreslås ph.d.-skolen at se om det kan lade sig gøre at tilbyde et attraktivt (kursus)tilbud som ville øge stipendiaternes fremtidsperspektiver, samtidig med at gennemførselen forbedres uden at der slækkes på projektets – og afhandlingens – kvalitet.

3. Kvalitetsudvikling (af vejledere, fagligt socialt miljø, optagelsesprocedure, virkemidler, evalueringsprocedure)

Panelet er overbevist om at det nye obligatoriske vejlederkursus, som løb af stablen i 2013, imødekommer de specifikke behov for pædagogisk videreudvikling og erfaringsudveksling blandt vejlederne indenfor humaniora, på en mere tilfredsstillende måde end det mere tværfaglige kursus i HR-regi, som har været praktiseret tidligere. Ud over en bred spredning af viden om formalia, bekendtgørelser, administrative procedurer, stipendityper, nye tiltag og grundigt kendskab til

andre involverede aktører i ph.d.-forløbet, er det af stor betydning at vejlederkurserne fungerer som et centralt led i en løbende professionaliseringsproces, hvor gensidig inspiration og formidling af *best practices*, står øverst på dagsordenen. Det er panelets indtryk at denne bevidsthed om vejledernes centrale funktion i processen og deres kompetencer som ph.d.-vejledere, tilgodeses i tilstrækkeligt omfang af det nye vejlederkursus.

Det anbefales skoleledelsen at evaluere det nye vejlederkursus efter et år, og i den forbindelse også at inddrage ph.d.-stipendiaternes tilbagemeldinger.

Panelet anerkender på den ene side altså klart behovet for en øget professionalisering af ph.d.-vejlederne og er generelt positivt indstillet overfor de tiltag som ph.d.-skolen i den forbindelse har søsat, men panelet ønsker også at fremhæve at rekrutteringen af nye ph.d.-vejledere ligeledes bør være en vigtig satsning. I princip bør enhver (ny)ansat lektor og professor påtage sig en del af den fælles vejledningsindsats, ikke som en slags pligtarbejde, men også for at værne om vedligeholdelsen af den faglige spredning i fakultetet. Det er klart at ikke alle (ny)ansatte lige med det samme egner sig til at være ph.d.-vejleder, men meget kan man lære af andre, og ved fremtidige stillingsopslag bør bedømmelsesudvalg, i endnu højere grad end tidligere, være opmærksom på ansøgernes erfaringer med – og forståelse for – kvalitetsudvikling af ph.d.-vejledningen.

Samtalen med bl.a. professor Klaus Petersen og lektor Søren Frank, der begge har deltaget i vejlederkurset, har givet panelet et meget tilfredsstillende indtryk af det ny, obligatoriske vejlederkursus som er tilrettelagt med særligt hensyn til de humanistiske fags specifikke behov. Også samtalen med FUP-lederne for henholdsvis Historie og Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier pegede på at vejlederkurset ser ud til at imødekomme de gældende krav om kvalitetssikring og -udvikling. Noget som også fremgik af Gitte Wichmann-Hansens præsentation og Ann Lees artikel om vejledning, som hver for sig danner udgangspunkt for et modul i det ny vejlederkursus.

Evalueringen af ph.d.-skolens aktiviteter sker løbende, på årlig basis og anses for at være tilfredsstillende. Ikke desto mindre betyder introduktionen af nye stipendieformer, såsom sam-, projekt- og eksternt finansierede ph.d.-projekter, også nye udfordringer med henblik på skolens rolle som tovholder, som utvivlsomt også medfører nye evaluerings- og vejledningsbehov.

Vedrørende ph.d.-projektets endelige udformning inklusive planlægningen af vejledningen, foretrækker panelet at projektbeskrivelsen godkendes på et så tidligt stade som overhovedet muligt, for at sikre at den tid der står til rådighed for selve forskningsarbejdet og affattelsen af afhandlingen, og ikke bliver anvendt til andre formål. Den såkaldte 4 x 4 ordning giver i så henseende mere luft, bl.a. fordi projektbeskrivelsen allerede er færdig og oftest har været igennem flere redaktionsfaser. De ph.d.-studerende som panelet talte med, gav udtryk for at de tit har en oplevelse af at de taber for megen tid under det første halve år af deres projekt og at 4 x 4

ordningen i også i det henseende ville give dem bedre forudsætninger for at finde intellektuelt fokus og finde sig til rette i deres nye rolle.

4. Vejledningens kvalitet

Skolelederen har det overordnede ansvar for udpegningen af vejlederne og vejledningens kvalitet og kvalitetssikring. Og panelet har fået det indtryk at den praksis der sikrer at skolelederen har en årlig samtale med samtlige ph.d.-stipendiater fungerer tilfredsstillende. Den årlige samtale er en meget effektiv og logisk måde at forvisse sig om den enkelte ph.d.-stipendiats trivsel og projektets forløb.

Samtidigt mener panelet at det ville være en fordel for vejledningens kvalitet og projektets overordnede kvalitetssikring, hvis ph.d.-skolen som fast praksis ville tilbyde en fast bi-vejleder. Rollefordelingen mellem hoved- og bi-vejleder skal selvfølgelig være fastlagt på forhånd, men man kunne sågar, som udgangspunkt, overveje at trække på ekspertise fra andre forskningsmiljøer end det hvor projektet er placeret på SDU. Det kunne være andre lokale, eller nationale og internationale miljøer eller netværk, som oven i købet har den fordel at ph.d.-stipendiaten fra starten af indgår i et større forskningsnetværk, hvorved også dennes fremtidsorientering forbedres. En yderligere fordel er at den enkelte ph.d.-stipendiats obligatoriske miljøskifte i princip kan foregå indenfor en allerede på forhånd veletableret netværkssammenhæng, som alle involverede vil have gavn af.

Desuden vil et tilbud om bi-vejledning imødekomme problemerne omkring vejlederskift, som tit er en vanskelig proces – også fordi den ofte medfører prestigetab og psykisk belastning og dermed direkte risici for projekternes færdiggørelse.

5. De studerendes vilkår og trivsel

Generelt er arbejdsvilkårene for ph.d.-stipendiaterne på SDUs humanistiske Fakultet tilfredsstillende. Ph.d.-stipendiaterne ansættes på et institut, indskrives på ph.d.-skolen og knyttes til forskeruddannelsesprogrammet (som går under det lidt uheldige akronym FUP). Selvom denne indplacering forekommer overskueligt, er den dog ikke i alle henseender helt logisk. Den enkelte ph.d.-stipendiat er grundlæggende en medarbejder og skifter således rolle, fra i de fleste tilfælde at være studerende, til at være en kollega blandt de øvrige VIPere. Dette (ofte midlertidige) miljøskifte ville formentlig være lettere at håndtere, når ph.d.-erne ikke blot formelt fik tilknytning til et institut, men også blev direkte involveret i de forskningsenheder og -projekter som det øvrige videnskabelige personale indgår i.

Ph.d.-stipendiaterne der er tilknyttet forskerskolen på SDUs humanistiske Fakultet har en række helt klart positive kort på hånden. Det ene er det forholdsvis vidtfavnende kursusbegreb, der gør at stort set alle aktiviteter der af skolelederen anses som relevante for ph.d.-projektet og/eller den pågældende kandidats fremtid, er meritgivende (til maks. 30 ECTS). Det andet positive kort er at formidlingsopgavernes omfang ser ud til at ligge omkring maks. 400 timer, hvilket i forhold til andre (danske) stipendiateres vilkår må siges at være ganske pænt. En tredje ting på plussiden er den mulighed for den enkelte kandidat, at få coaching-tilbud. Panelet fik et rigtig godt indtryk af ordningen under samtalen med såvel skolens coach Nina Nørgaard, som de igangværende og dimitterede ph.d.-stipendiater. Nina Nørgaard har både lektorkompetence og har selv gennemgået en professionel coach-uddannelse, en kombination der gør at hun kender systemet (og udfordringerne) indefra og også kan sparre på et fagligt niveau med den enkelte ph.d.-stipendiat.

En særlig sag som Nina Nørgaard gjorde opmærksom på – og som også dukkede op under panelets samtale med ph.d.-stipendiaterne – var potentielle problemer med de såkaldte samfinansierede ph.d.-projekter. Introduktionen af en række nye finansieringsformer stiller også helt nye krav til vejledningen og bl.a. derfor ville det være en god ide at overveje indførelsen af en obligatorisk bi-vejleder, således at f.eks. begge de medfinansierende parter er involverede, uden at den ene af dem kan komme til at dominere eller ensrette hele projektforsløbet. Selvfølgelig skal der også være budgetmæssig dækning for bi-vejlederen, men hvis dette tiltag øger gennemførelsen, styrkes også ph.d.-skolens økonomi.

Den omstændighed at ikke alle ph.d.-stipendiater er samlet et sted, dvs. Odense, hvor SDUs hovedcampus befinder sig, men til gengæld kan være spredt over forskellige campusser og adskillige arbejdspladser (især når det drejer sig om sam-, projekt- eller eksternt finansierede ph.d.-projekter) opleves som et problem. For det første fordi den geografiske spredning medfører en mindre grad af holddannelse og dermed etableringen af en fælles identitet på en årgang af ph.d.-stipendiater. For det andet fordi spredningen svækker tilknytningen til de aktive forskningsmiljøer på de forskellige institutter. Og for det tredje fordi den enkelte ph.d.-studerende let kan komme i knibe når han/hun forventes at tjene for mange 'herrer' og lokale interesser. Generelt er det panelets opfattelse at jo større en ph.d.-studerendes faglige miljø er, jo større chancer for succes og kvalitetssikring og jo mindre frafald.

Panelet er overbevist om at ph.d.-stipendiaterne på SDUs humanistiske Fakultet har tilfredsstillende vilkår og at der er stor opmærksomhed omkring deres trivsel. De stipendiater der har fuldført projektet var gennemgående tilfredse, men en del af dem påpegede dog også at de oplever et større behov for karrierevejledning med henblik på at kunne få job udenfor universitetet. De oplever tit at de står med en masse viden og kundskaber uden præcist at vide

hvordan de kan udmønte dem i andre sammenhænge end universitetet. Hvad det angår vil panelet anbefale skoleledelsen og dekanen om at lægge større vægt på en øget bevidsthed omkring karriereforløb udenfor universitetet, hvilket kunne indgå i en slags omvendt introforløb, for eksempel i tidsrummet mellem afhandlingens indlevering og forsvaret.

Panelet foreslår at ph.d.-skolen og fakultetsbestyrelsen overvejer etableringen af såkaldte 'overgangs-', 'opfølgnings-' eller 'afslutningspræmier', der ville gøre det muligt at honorere de ph.d.-kandidater der afslutter deres projekter indenfor eller før normeret tid. I stedet for at trække projektet i langdrag fordi man taber indkomster når afhandlingen er færdig, ville det være fornuftigt at introducere stimulanter, der gør det attraktivt for ph.d.-stipendiater at afrunde projektet før stipendiet udløber. Man kunne forestille sig tillægstilbud der øger kandidaternes fremtidsperspektiver og kompetencer – ikke mindst med henblik på job uden for universitetsverden.

6. Gennemførsel

Det tilsendte kvantitative materiale vedrørende gennemførelsesprocenter for ph.d.-studerende ved SDUs humanistiske Fakultet (bilag 3) viser at gennemførelsesprocenten i forhold til normeret tid i tidsrummet 2005-2011 generelt er tilfredsstillende, idet normeret studietid er defineret som 4,25. Når man ser nærmere på de mere detaljerede oplysninger i de ligeledes tilsendte excel-ark per årgang og per ph.d.-studerende, fremgår det klart at afvigelser fra gennemsnittet oftest kan forklares på baggrund af barselsorlov. Det har ikke været muligt for panelet at finde belæg for at sam-, projekt- eller eksternt finansierede ph.d.-projekter skulle være mere risikofyldte hvad gennemførslen angår, idet deres antal indtil videre stadigvæk er begrænsede.

Som sagt tidligere, er panelet i princip positivt indstillet overfor præforsvaret, som kan hjælpe den enkelte ph.d.-stipendiat til at forberede sig på afhandlingens forsvar, samtidig med at det styrker fællesskabet blandt ph.d.-kandidaterne. Panelet har en formodning om at præforsvaret kan forbedre gennemførslen, skønt der ikke foreligger konkrete tal eller klare indicier.

7. Kvaliteten af forskeruddannelsen og dens forskningsprodukter (afhandlinger, artikler, m.v.) i forhold til internationale standarder

Den ny bekendtgørelse for ph.d.-uddannelser (nr. 1039 af 27. august 2013), der trådte i kraft d. 1. september 2013, indeholder forholdsvis ringe ændringer i forhold til den forrige praksis. Panelet har dog lagt mærke til at der i den ny bekendtgørelse er indsat en bestemmelse der gør det muligt for institutionerne at fastsætte særlige regler til begrænsningen af antallet af medforfattere, noget som panelet ser som en væsentlig forudsætning for at kunne håndhæve afhandlingernes kvalitet

indenfor det brede humanistiske forskningsfelt hvor der i disse år foregår kraftige udviklinger, med tværfaglige knopskydninger og om kalfatring af disciplingrænser.

Til trods for denne nye dynamik fastholder panelet ph.d.-bekendtgørelsens ordlyd om at ph.d.-uddannelsen er ”en forskeruddannelse, der kvalificerer den ph.d.-studerende til selvstændigt at varetage forsknings-, udviklings- og undervisningsopgaver (...) hvor der forudsættes et bredt kendskab til forskning”. Denne definition fremhæver stipendiatens selvstændighed, hvilket også afspejler sig i afhandlingen som ”et selvstændigt forskningsarbejde under vejledning”. Panelet har fået det klare indtryk at forskerskolen på SDUs humanistiske Fakultet lever op til de internationale standarder der er gældende inden for de efterhånden meget brogede humanistiske forskningsmiljøer. I de senere årtier er der opstået en række nye praksisser, som til dels er resultat af mere eller mindre autonome miljøbestemte tendenser indenfor enkelte humanistiske underdiscipliner, og til dels er opstået på baggrund af bibliometriske og forskningspolitiske overvejelser. Panelet mener at der er gode argumenter for - med henblik på forskningens emne og disciplin - at være glad for muligheden at aflevere antologibaserede ph.d.-afhandlinger, men vi ønsker at fastholde princippet om afhandlingens karakter, som selvstændigt forskningsarbejde under vejledning, og vi håber at det ikke kommer under pres. Panelet mener at det også i tilfælde af artikelbaserede afhandlinger, stadigvæk er ph.d.-bedømmelsesudvalgets ansvar at vurdere de pågældende forskningsresultater, og ikke en mere eller mindre tilfældig tidsskriftsredaktions ansvar. Panelet mener at det ville være en god praksis at fastholde en vis homogenitet med hensyn til afhandlingens formmæssige fremtoning og at fastlægge afhandlingens form som enten en monografi eller en antologi fra starten af projektet af, således at det fremgår af projektbeskrivelsen.

En sidste anbefaling er at der tages hensyn til det immervæk skrøbelige afhængighedsforhold mellem ph.d.-stipendiaten på den ene side og hovedvejlederen på den anden, i den forstand at skolelederen og ph.d.-udvalget holder et vågent øje med de tilfælde hvor hovedvejlederen også figurerer som en af ph.d.-afhandlingens medforfattere.

8. Internationale aktiviteter under ph.d.-uddannelsen (f.eks. kurser, faglige arrangementer, netværksdeltagelse, udlandsophold, konferencer)

Panelet sætter megen pris på at de Ph.d.-stipendiaterne der er tilknyttet forskerskolen på SDUs humanistiske Fakultet har mange forskellige muligheder til at få anerkendt meritgivende faglige aktiviteter på lige fod med andre kursusaktiviteter. Desuden finder panelet det en positiv udvikling, ikke mindst med henblik på stipendiaternes øvrige samfundsmæssige og private

aktiviteter, at det obligatoriske miljøskifte ikke nødvendigvis behøver at foregå i en sammenhængende periode på 3 måneder på en gang.

Den omstændighed at stipendiaterne kun i begrænset omfang har lyst til at kaste sig ud i længerevarende udenlandsophold er forståeligt, men skyldes måske også at rekrutteringen af ph.d.-kandidater på humaniora i forholdsvis høj grad, begrænser sig til danske statsborgere. For at råde bod på denne tendens bør ph.d.-stillinger slås så bredt op som muligt og bør man også overveje en mere målrettet inddragelse af fakultetets internationale samarbejdspartnere og andre forskningsmæssige kontakter og netværk. Til trods for at antallet af såkaldte udenlandske mobilitetsstipendier er begrænset (10 stk.) er det et prisværdigt initiativ.

Konklusion

Det er panelets opfattelse at niveauet af Ph.d.-skolen på SDUs Humanistiske Fakultet lever op til de internationale akademiske standarder som forbindes med graden. Desuden ledes skolen på en effektiv og professionel facon, med klare rutiner, faste rammer og et bredt udbud af kurser og muligheder for den enkelte Ph.d.-stipendiat. Den omstændighed at en fast coach er tilknyttet skolen, anser panelet for en klar styrke af ph.d.-skolen ved Det humanistiske Fakultet.

Et formelt forhold som panelet ønsker at sætte fokus på – og som burde få mindst lige så stor opmærksomhed som f.eks. gennemførelsen af Ph.d.-forløbet – er den enkelte stipendiats tilknytning til relevante forskningsmiljøer – både på SDU, på landsplan og internationalt, enkeltvis og måske sågar som (små) grupper – kan forbedres. Panelet mener at det ville være en god ide at overveje at etablere en mere naturlig forbindelse mellem på den ene side FUProgrammerne og på den anden side Det humanistiske Fakultets institutstruktur. I den nuværende situation er der risiko for at distancen, mellem den aktuelle forskning der foregår i institutternes regi og ph.d.-projekterne, bliver større end nødvendigt. Hvis ph.d.-skolens programstruktur følger Institutstrukturen, vil der også opstå en større fornemmelse af ejerskab af FUProgrammerne og vil etableringen af en direkte forbindelse mellem ph.d.-kandidater og øvrige VIPere ske per definition. Også den udprægede geografiske spredning er mindre hensigtsmæssig og kan være en risikofaktor for projekternes gennemførelse og kandidaternes trivsel og fremtidsperspektiver.

Traditionelt har humanister haft en tendens til solistisk forskningsarbejde, noget som omsider er ved at ændre sig pga autonome faglige udviklinger og øget tværfagligt samarbejde. Dermed er der opstået nye stipendieformer og former for forskningssamarbejde, hvilke også har fået konsekvenser for forskeruddannelserne og forskningsprodukternes karakter. Især hvad det sidste angår – specielt med henblik på afhandlinger der består i en antologi af forskningsartikler der til dels er affattet i nært samarbejde med vejlederen – der desuden kan være medbedømmer –

bekymrer panelet. Derfor anbefaler panelet at SDU tager den ny bekendtgørelse for ph.d.-uddannelser (nr. 1039 af 27. august 2013), til efterretning og udarbejder en bestemmelse der klargør institutionens regler angående omfanget, antallet og karakter af medforfattere af den enkelte Ph.d.-afhandling.

Udviklingen går i retning af stadig flere eksternt finansierede ph.d.-stipendier, hvilket medfører nye udfordringer og uforudsete problemstillinger. Panelet har forvisset sig om at skoleledelsen og dekanatet er bevidst om udviklingens skyggesider og det vil i de kommende år kræve en mere dyberegående dialog både internt og eksternt, om hvordan man bør omgås f.eks. håndplukning af ph.d.-kandidater (altså uden opslag) og forholdet mellem stipendiaternes forskningsfrihed og leveringskravene fra de medfinansierende interessenters side.

Godkendelsen – og certificeringen – som ph.d.-vejleder bør i grunden være noget som hører med til lektor- og professorkompetencen. Forpligtelsen til at vedligeholde og udvikle denne kompetence indebærer at man regelmæssigt deltager i obligatoriske vejlederkurser. Når det er sagt, så må et væsentligt led i vejledningens kvalitetssikring også være at vejlederne evalueres systematisk, fortrinsvis som et fast punkt i den årlige mus-samtale mellem den personaleansvarlige leder og vejlederen.

Hvad fremtiden angår anbefaler panelet introduktionen af incitamenter til de stipendiat der formår at afslutte deres projekt indenfor eller før normeret tid, som bl.a. kan anvendes til at forbedre den enkelte ph.d.-stipendiats karrierespøtsektiver, indenfor eller udenfor universitet.

Panelet er i det store hele yderst tilfreds med den ph.d.-skole som det Humanistiske Fakultet på SDU i et forholdsvis kort tidsrum har etableret. Skolen er velfungerende, har et bredt og dækkende tilbud med kurser, både såkaldte FUP- og generiske kurser, og råder over mange kvalificerede vejledere. Generelt er forskningsmiljøerne en anelse for spredt på forskellige adresser, men det er noget som bør takles på et niveau højere end den enkelte ph.d.-skole eller fakultet.

De kritiske overvejelser som panelet præsenterer i denne afrapportering indgår forhåbentligt i en konstruktiv intern dialog som vil føre til at de mange gode ting bliver endnu bedre og ting der endnu ikke er så afklarede, kan få en drejning i positiv retning.

EHJ/K-GK/HvdL
d.27.2.2014

BILAG 1. Afhandlinger:

A= antologi

M= monografi

Institut for Historie:

M - Jens Toftgaard - ”Citydannelse, butiksstrøg og byidealer. *Dannelsen af centrale byrum i Odense samt Aarhus og Aalborg 1870-1970*”

A - Heidi Vad Jønsson - ”I velfærdstatens randområde. Socialdemokratiets integrationspolitik 1960’erne til 2000’erne”

M - Sissel Bjerrum Fossat - ”The American Way eller den danske model?”

Institut for Kulturvidenskaber:

A - Maja Rudloff – ”Formidling i forandring. Et case studie af VÆGGEN – et dansk eksempel på digital, interaktiv museumsformidling i overgangen fra genstandsrepræsentation til brugergenereret kultur”

A - Hjørdis B. Kortbek - ”Fra lavmælt provinsby til kreativ storby? Kulturel dynamik i senmoderne byudviklingsprojekter i Odense”

M - Vitus Vestergaard - ”DET HYBRIDE MUSEUM. Unge brugeres deltagelse gennem produktion og deling af indhold i et fysisk museumsrum”

M - Anke Piekut - ”Genrekompetence og skriftlighed. En undersøgelse af ungdomsuddannelsernes eksamensgenrer i danskfaget”

M - Søren Engelsen - ”In Defense of Moral Experience A Phenomenological Approach to Moral Reasons, Motivation, and Intuition”

M - Ane Qvortrup - ”Den paradoksale undervisningskommunikation. En Luhmann-inspireret analyse af den pædagogiske teoris forventninger, til portfolioen, herunder i særdeleshed dens forandringsaspekt, eksemplificeret ud fra iagttagelser i gymnasiergi”

Institut for Sprog og Kommunikation:

A - Maja Pilesjö - ”Organizational patterns of interaction between children with severe speech and physical impairment and their everyday communications partners”

M - Heidi Jønch-Clausen - ”Kamppladser og kommandorum – En analyse af valgreportagens retorik”

Institut for Design og Kommunikation:

A - Jeanette Landgrebe - ”Epistemic and Material Resources for Sense- and Decision-Making in Collaborative Processes of Innovation and Design”

BILAG 2. Program for panelbesøg d. 9. december 2013.

SYDDANSK UNIVERSITET
Det Humanistiske Fakultet

December 2013
GS

Program for ”International evaluering af Ph.d.-skolen” – panelbesøg den 9. december 2013.

Sted: Mødelokale 6 ved Institut for Historie

Kl. 9 – 10 Dekan Simon Møberg Torp/Ph.d.-skoleleder Carl Bache/adm.

Kl. 10-10.45 Institutledere – institutlederne Per Krogh Hansen, Anne Jensen, Steffen N. Lund

Kl. 11-11.45 FUP – v/professor Nils Arne Sørensen og lektor Lars Frode Frederiksen
Konkret indblik i FUP-programmernes indhold, uddybning heraf.

Frokost

Kl. 13-13.45 Ph.d.-studerende – Anne Klara Bom, Anne-Lene Sand, Camilla Schwartz, Maja G. Zuckerman, Vitus Vestergaard

Samtale med igangværende og færdige kandidater om f.eks. forløb, erfaringer, ”buddy”-ordningen, trivsel, geografi samt karriereforløb.

Kl. 14-14.45 Vejledere – v/professor Klaus Petersen samt professor Ellen Krogh og lektor Søren Frank

Vejledningsvilkår, herunder erfaringer med obligatorisk vejlederkursus med start pr. 1. marts 2013, samt hvordan det indgår i VIP’s professionalisering og faglige udvikling.

Kl. 15-15.45 Coach, lektor Nina Nørgaard

Kl. 16 Plenummøde

